

Kleopatra'nın İzinde

İskenderiye kentinin Ptolemiler dönemine ait yeni sualtı buluntuları var. Fransız Franck Goddio başkanlığındaki bir sualtı araştırma ekibi, üç yıldan beri İskenderiye Limanı'nın havzasında İskenderiye'nin antik kraliyet "mahallesini" arıyor. Bu antik yerleşmenin temel kalıntıları Antirrhodos Yarımadası'nda hâlâ görülebiliyor. 1996 yılında araştırmacılar Kleopatra'ya ait olduğu düşünülen granitten bir heykel bulmuş; heykel, dünya basınının yoğun ilgisini çekmişti. Bir süre önce bu heykelin Tanrıça İsis'in rahibelerinden birine ait olduğu anlaşıldı. Şimdi burada yeni ve önemli bir buluntu daha var; bir batık. İÖ 90 ve İS 130 yılları arasına tarihlenen batık, Antirrhodos'la bugünkü kıyı arasında bulunuyor. Geminin bordasında donanımı, cam kaplar, mücevherler, ve keramikler bulunmuş. Uydu sistemleriyle yapılan saptamalara göre bu yerleşim yerinin 1600 yıldan uzun bir süre önce, yersarsıntıları ve su baskınları sonucu battığı tahmin ediliyor. Bu tarihleme, antik yazarların sözünü ettiği bazı olaylarla da örtüşüyor. Goddios'un şimdiye değin yerini saptayabildikle-

riyse şunlar: Krallık saraylarının ve bir limanın bulunduğu Lochias Burnu; Marcus Antonius'un bir rihtimin ucunda kendi "Timonium"unu inşa ettirdiği ve Poseidon Tapınağı'nın bulunduğu yarımada; aralarında Kleopatra'nın sarayının da yer aldığı sanılan kraliyet binalarının bulunduğu Antirrhodos. Antirrhodos'ta bulunanlar arasında İsis'e ait bir tapınma alanından buluntular çıkarılmış. İsis'in yeryüzündeki temsilcisinin Kleopatra olduğu biliniyor. Tapınma alanından çıkarılan iki sfenksten birinin Kleopatra'nın babası XII. Ptolemi'ye ait.

Aslı Zülal

Geo, Aralık 1998

Yarasalar Ölüyor

Avustralya'nın Queensland bölgesinde "gözlüklü uçan tilki" denilen yarasalar, büyük kafa, fazladan bir parmak ve yarık damak gibi anormalliklerle doğmaya ve kısa süre sonra da ölmeye başladılar. Her mevsim ancak iki-üç yarasada görülen anormallikler bu yıl 50'ye yükseldi. Son 15 yılda bu bölgedeki ormanlar en az üçte bir oranında azaldı. Neden olarak da gebe yarasaların üzerine tarım zehirleri püskürtülmesi ya da sakat yavru doğurtucu toksinler içeren meyveleri yemeleri düşünülüyor.

Habitatlarının daralması, yarasaların çiftçilere saldırmalarına da yol açtı; çiftçiler bu nedenle bu hayvanları öldürüyorlar. Ancak tozlaşma sağladıkları ve tohumları etrafa saçtıkları için bu yarasaların yağmur ormanlarının sağlığı için korunmaları gerektiğini savunanlar da var.

New Scientist, 21 Kasım 1998

Timsaha Benzeyen Dinozorlar

Afrika ırmaklarında 120 milyon yıl önce, *Suchomimus tenerensis*'ler yaşıyordu. Sözcük anlamı timsah taklitçisi. İkinci Zamanın sonlarında timsahı andıran bu balık yiyici dev dinozorun tam bir fosilini Nijer'in Tenere Çölü'nde Chicago Üniversitesi'nden Paul Sereno buldu (Science, 13 Kasım 1998). Bu, o zamanlar en sık rastlanan yırtıcıydı. *Suchomimus*, teropod (arka ayakları üstünde

yürüyen etobur dinozor) grubundandı (bu gruba *Tyrannosaurus* ve *Veliciraptor* girmektedir).

Tyrannosaurus rex ve öteki yırtıcı dev dinozorların çok büyük kafatasları ve çok geniş çeneleri bulunmuştur; bunlar kara hayvanlarını avlayarak yiyorlardı. *Suchomimus* ise, arada kara hayvanlarını yese de, ırmaklarda balık avlamaya uyum sağlamıştı. Timsahlar gibi güçlü, uzun (1m) ve dar (10 cm) bir çenesi, çok büyük konik dişleri ve iki damağı vardı. Boyu 11 m ve ağırlığı 4 tondur. 2 m'ye kadar olan sulara girerek avını sinsin izlerdi. Büyüklüğü *T.rex*'e yakındı; fakat omuzları daha geniş ve ön ayakları daha güçlüydü. *Suchomimus*, *spinosaurus*lar denilen küçük bir gruba aittir. *Spinosaurus*'un sırtında bir yelkeni (yelken biçimi deri kıvrımı)

vardı. Mısır'da bulunmuş olan fosili, İkinci Dünya Savaşı'nda Münih'in bombardımanı sırasında tahrip olmuştur. *Suchomimus*'un kalçaları üzerinde daha küçük, 1/2 m uzunlukta bir yelkeni vardı. En yakın akrabası *Baryonyx*'di; bu balık yiyici daha küçük dinozor Güney İngiltere'de yine Sereno ekibince bulundu ve *Science* dergisinde yayımlandı (cilt 282, s. 274). Üçüncü bir *spinosaurus* fosili Brezilya'da bulunmuştur. Bu son keşiflere kadar *spinosaurus*ların herhangi bir eko sistemde en yırtıcı hayvanlar olabileceklerini kimse düşünmemişti. Sereno, bunu Afrika dinozorları hakkındaki bilginin eksikliğine bağlıyor ve şöyle diyor: "Bu buluşumuz 1905'te K. Amerika'da *tyrannosaurus* kemiklerinin bulunması kadar önemlidir.

Recherche, Ocak 1999
New Scientist, 21 Kasım 1998